

ΑΧΕΛΩΟΣ ΣΤΕ

A. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Οι αιτήσεις ακύρωσης ενώπιον του ΣΤΕ παρουσιάζουν κοινά στοιχεία. Ειδικότερα οι τρεις εξ αυτών, με αριθμούς 1518, 1519 και 1520 ημερομηνίας 15.2.1996, είναι σχεδόν όμοιες με ελάχιστα μεταξύ τους διαφορές. Η τέταρτη αίτηση ακύρωσης με αριθμό 2103/13.3.1996 παρουσιάζει σχετική διαφοροποίηση ως προς τις προηγούμενες αλλά τα ζητήματα που θέτει μπορούν να απαντηθούν μέσω της υοστηρίξης των τριών πρώτων.

Λόγω της προαναφερθείσας ιδιομορφίας κρίθηκε σκόπιμο να απαντηθούν σημείο προς σημείο τα ζητήματα που τίθενται από την υπ' αριθμ.1519/15.2.1996 αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣΤΕ.

B. ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ 1519/15.2.1996 ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΚΥΡΩΣΗΣ

1. Για το έργο της εκτροπής του άνω ρού του ποταμού Αχελώου προς την Θεσσαλική πεδιάδα εκπονήθηκε συνολική και ολοκληρωμένη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων η οποία αξιολογεί τις άμεσες - έμμεσες - βραχυπρόθεσμες - μακροπρόθεσμες, αναστρέψιμες - μη αναστρέψιμες, παροδικές - μόνιμες επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

Η προαναφερόμενη μελέτη αξιολόγησε περιβαλλοντικά το σύνολο των επιμέρους έργων της εκτροπής του άνω ρού του ποταμού Αχελώου τόσο κατά την φάση κατασκευής τους όσο και κατά την φάση λειτουργίας τους.

Ειδικότερα αξιολογήθηκαν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τα ακόλουθα έργα (παράγραφος 3.1 και 4.1.1 της συνοδικής ΜΠΕ)

- φράγμα Μεσοχώρας
- σήραγγα Μεσοχώρας - Γλύστρα
- φράγμα Συκιάς
- σήραγγα Εκτροπής Αχελώου - Θεσσαλίας
- ΥΗΣ Πευκοφύτου
- αναρρυθμιστική δεξαμενή και ΥΗΣ Μαυροπηματίου
- έργα συμπλήρωσης άρδευσης της Θεσσαλικής πεδιάδας

Ως ευρύτερη περιοχή εξέτασης στην ΜΠΕ συμπεριλήφθη το σύνολο της υδρολογικής λεκάνης Αχελώου καθώς και το σύνολο της ευρύτερης υδρολογικής λεκάνης Θεσσαλίας.

Πρόκειται δηλαδή για μία περιοχή που εκτείνεται από το Ιόνιο Πέλαγος και τον Πατραικό Κόλπο μέχρι το Αιγαίο Πέλαγος.

Στην εξεταζόμενη περιοχή περιλαμβάνονται οι νομοί Αιτωλοακαρνανίας, Αφας, Ευρυτανίας, Λάρισας, Καρδίτσας, Τρικάλων, Μαγνησίας και Φθιώτιδος.

Επισημαίνεται ότι το ΥΠΕΧΩΔΕ, λόγω της ευαισθησίας του σε θέματα προστασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, επαναθεώρησε τον σχεδιασμό του έργου, προχωρώντας στην υιοθέτηση της ἡπίας εκτροπής του ανω ροῦ του ποταμού Αχελώου των 600 εκατ. μ³ νερού ετησίως προς της Θεσσαλική πεδιάδα, ἔναντι των 1.100 εκατ. μ³ νερού ετησίως που ἦταν ο προηγούμενος σχεδιασμός. Ποσότητες για την οποία και οι ειδικοί περιβαλλοντικοί σύμβουλοι της Επιτροπής της Ε.Ε. είχαν συμφωνήσει, όταν αξιολογούσαν περιβαλλοντικά το σχέδιο της εκτροπής των 1.100 εκατ. μ³ νερού ετησίως.

Λόγω του προαναφερόμενου σχεδιασμού εκπονήθηκε η συνοδική ΜΠΕ του έργου, η οποία συμμορφώθηκε προς τις αποφάσεις του ΣΤΕ ως προς το εύρος της περιοχής εξέτασης (από τις εκβολές του Αχελώου στο Ιόνιο πέλαγος μέχρι τις εκβολές του Πηνειού στο Αιγαίο Πέλαγος).

Η εκπονηθείσα, αξιολογηθείσα και εγκριθείσα ΜΠΕ του έργου ἦταν συνοδική και ολοκληρωμένη. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται ακόμα και από την απλή αναφορά στα περιεχόμενα της συνοδικής ΜΠΕ (συνημμένο 1), των παρατηρήσεων αυτής (συνημμένα 2, 3 και 4) και της περιλήψης αυτής (συνημμένο 5).

Σημειώνεται ιδιαίτερα ότι η ΜΠΕ που εκπονήθηκε, δημοσιοποιήθηκε, αξιολογήθηκε και εγκρίθηκε, αποτελεί μία πρωτότυπη και αυτοτελή εργασία σύμφωνα με τους πλέον πρόσφατους κανόνες και αντιλήψεις της επιστήμης και τεχνικής για περιβαλλοντικά θέματα.

Με βάση τα προαναφερόμενα η ΜΠΕ ως επιστημονική εργασία ἔλαβε κριτικά υπόψη της ὅλες τις μέχρι σήμερα μελέτες και έρευνες που έχουν εκπονηθεί για το θέμα. Αρα δεν αποτελεί μία συρραφή προηγούμενων μελετών αλλά μια ολοκληρωμένη, αντικειμενική, επιστημονική εργασία.

- 2.α) Η εκπονηθείσα ΜΠΕ (συνοδική ΜΠΕ και τα τρία Παραρτήματα αυτής) αποτελούν επιστημονική εργασία, όπως απαιτείται για τέτοιου μεγέθους έργο, που υπερκαλύπτει τις απαιτήσεις του Ν.1650/86, του Πίνακα 1 του Παραρτήματος της ΚΥΑ 692269/5387/90 και του Παραρτήματος ΙΙΙ της ΔΙΡ 85/337/ΕΟΚ. Ενδεικτικά μόνο αναφέρεται ότι αν και η ΚΥΑ 692269/5387/90 (Πίνακας 1) απαιτεί η ευρύτερη περιοχή εξέτασης να εκτείνεται 1km περίξ των έργων, στην εκπονηθείσα ΜΠΕ η ευρύτερη περιοχή εξέτασης εκτείνεται από το Ιόνιο Πέλαγος μέχρι το Αιγαίο Πέλαγος.

Σημειώνεται δε ότι σύμφωνα με την ΚΥΑ 692269/5387/90 για έργα φραγμάτων και διευθέτησης ροής υδάτων απαιτείται η εκπόνηση ΜΠΕ σύμφωνα με τον

Πίνακα 2 του Παραρτήματος αυτής, που είναι σαφώς μικρότερης έκτασης και βάθους από εκείνη του Πίνακα 1 της ίδιας ΚΥΑ.

β) Τονίζεται ιδιαίτερα ότι σε ειδικό κεφάλαιο της συνοδικής ΜΠΕ (κεφ. 4.3.) εξετάσθηκαν και αξιολογήθηκαν εναλλακτικές λύσεις για το έργο, ενώ στο κεφ 4.4. αυτής εξετάστηκε και αξιολογείται η Μηδενική λύση (do nothing case). Άρα η ΜΠΕ του έργου ανταποκρίνεται πλήρως όσον αφορά την εξέταση και αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων και της μηδενικής λύσης τόσο στις απαιτήσεις της ελληνικής και κοινοτικής νομοθεσίας όσο και στις διεθείς αναφορές για θέματα περιβαλλοντικής αξιολόγησης έργων και δραστηριοτήτων.

Σημειώνεται ιδιαίτερα ότι στις προαναφερόμενες εναλλακτικές λύσεις (Εναλλακτική Λύση II), εξετάσθηκε η μη υλοποίηση του έργου της εκτροπής και η αξιοποίηση του συνόλου των υδατικών πόρων της Θεσσαλίας.

γ) Η ΜΠΕ εξέτασε, κατέγραψε και αξιολόγησε σε βάθος και έκταση την υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος τόσο της περιοχής εκτέλεσης των έργων όσο και των ευρύτερων περιοχών των εκβολών του Αχελώου (συμπεριλαμβανομένης της περιοχής Ramsar των Δημοθαλασσών Μεσοαγίου - Αιτωλικού) και της Θεσσαλίας.

Ειδικότερα στο Κεφ. 6 της συνοδικής ΜΠΕ του έργου αξιολογείται η υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος στους ακόλουθους τομείς και περιβαλλοντικά μέσα.

Φυσικό περιβάλλον

- Κλίμα
- Υδρολογία
- Γεωλογία
- Υδρογεωλογία
- Έδαφος
- Μορφολογία και τοπίο
- Οικολογικά δεδομένα

Ανθρωπογενές περιβάλλον

- Δημογραφικά στοιχεία
- Χρήσεις γης
- Παραγωγή
- Απασχόληση - οικονομία
- Οικιστική ανάπτυξη, τεχνική, διοικητική και κοινωνική υποδομή
- Αναμυχή - πολετισμός
- Χρήσεις και απαιτήσεις νερού
- Πηγές ρύπανσης
- Ποιότητα αποδεκτών

Αυτό τα προαναφερόμενα γίνεται σαφές ότι εξαντλήθηκε πλήρως η καταγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος όχι μόνο στην περιοχή των έργων αλλά και στην ευρύτερη εξετασθείσα περιοχή.

- δ) Στην παράγραφο 6.1.7. Οικολογικά Δεδομένα της συνολικής ΜΠΕ εξετάσθηκε καταγράφηκε και αξιολογήθηκε η κατάσταση του περιβάλλοντος στο υδροτοπικό σύμπλεγμα Μεσολογίου (παρ. 6.1.7.4. Βιότοποι - περιοχές ιδιαίτερου οικολογικού ενδιαφέροντος).

Σημειώνεται όμως ιδιαίτερα ότι στο Παράρτημα Γ της ΜΠΕ με τίτλο "Μελέτη οικολογικών και περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών", γίνεται εκτενέστατη αναφορά στην Περιοχή Ramsar των λιμνοθαλασσών Μεσολογίου - Αιτωλικού. Ειδικότερα στοιχεία δίδονται στις παραγράφους 5.Α.1., 7.1.2., 7.1.3., 7.1.6., 7.2., 7.3., 8.4.1., 8.4.2., 10.3.1., 10.3.3., 10.4.1. και 12.1. του Παραρτήματος Γ της ΜΠΕ. Άρα όσον αφορά το θέμα του "υδροτοπικού συμπλέγματος Μεσολογίου" καταγράφηκε και αξιολογήθηκε πλήρως περιβαλλοντικά.

Επίσης αν και οι επιπτώσεις στον υγρότοπο των λιμνοθαλασσών Μεσολογίου - Αιτωλικού δεν κρίνονται σαν αξιοσημείωτες από την υλοποίηση του έργου, αφού όπως αναφέρεται στην ΜΠΕ δεν υπάρχει υδατική επικινυνία του συστήματος ποταμού Αχελώου με αυτές, εν τούτοις προτείνονται μέτρα αναβάθμισης αυτών στην οελ. 8.43 της ΜΠΕ. Τα μέτρα αυτά δεν έρχονται να αντιμετωπίσουν περιβαλλοντικά προβλήματα που προκύπτουν από την υλοποίηση του έργου της εκτροπής του άνω ρού του Αχελώου προς την Θεσσαλική πεδιάδα, αλλά αντίθετα να αναβαθμίσουν τις προστατευόμενες λιμνοθάλασσες από έργα και παρεμβάσεις του παρελθόντος. Ουσιαστικά δηλαδή πρόκειται για μέτρα βελτίωσης της ποιότητας αυτών και όχι για επανορθωτικά μέτρα λόγω της υλοποίησης του έργου.

Παράλληλα, στο Κεφ. 10.2. της συνολικής ΜΠΕ, προτείνεται η εκπόνηση μελετών προστασίας και παρακολούθησης των οικοσυστημάτων όχι με την μορφή επανορθωτικών μέτρων (αφού τέτοια δεν απαιτούνται σύμφωνα με τα προαναφερόμενα και όπως αυτά τεκμηριώνονται στην ΜΠΕ) αλλά με την μορφή μέτρων και παρεμβάσεων βελτίωσης της ήδη υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος.

Άρα τα αναφερόμενα περί μη εξέτασης αξιολόγησης και γνώσης του υδροτοπικού συστήματος Μεσολογίου είναι τελείως αβέβαια διαψευσδόμενα πλήρως από τα ίδια τα στοιχεία της ΜΠΕ (συνολική ΜΠΕ και του Παραρτήματος Γ αυτής).

- ε) Στη συνολική ΜΠΕ του έργου υπάρχει ειδική παράγραφος (6.1.7.2.) που αναφέρεται στην πανίδα της εξετασθείσας περιοχής. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι περιέχονται πίνακες για

- τα θηλαστικά

- την πηλοπανίδα
- τα είδη πτηνών στην λίμνη Πλάστηρα
- τα είδη πτηνών στις περιοχές των λιμνών του Αχελώου
- την ιχθυοπανίδα του Αχελώου
- την ιχθυοπανίδα του Πηνειού
- τα είδη ορνιθοπανίδας στα παραποτάμια οικοσυστήματα

Από τα προαναφερόμενα γίνεται σαφές ότι στην ΜΠΕ παρέχεται αντικειμενική, πλήρης και δια συγκεκριμένων στοιχείων πληροφόρηση για την πανίδα της ευρύτερης περιοχής σε αντίθεση με τα όσα κακώς ισχυρίζονται οι αιτούντες.

στ) Στην συνοδική ΜΠΕ και ειδικότερα στις παραγράφους 6.1.6., 6.2.6., 7.Α.6., 7.Α.9., 7.Β.6., 7.Β.9., 8.Α.6., 8.Α.9., 8.Β.6., 8.Β.9. παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία και προτάσεις σχετικά με τα μορφολογικά, τοπολογικά, και ποιοτικά στοιχεία της περιοχής.

Ειδικότερα για τους προαναφερόμενους τομείς:

- στις παραγράφους 6.1.6., 6.2.6. καταγράφεται και αξιολογείται η υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος
- στις παραγράφους 7.Α.6 και 7.Α.9, εκτιμώνται και αξιολογούνται οι επιπτώσεις κατά την φάση κατασκευής του έργου
- στις παραγράφους 7.Β.6 και 7.Β.9, εκτιμώνται και αξιολογούνται οι επιπτώσεις κατά την φάση λειτουργίας του έργου
- στις παραγράφους 8.Α.6 και 8.Α.9, προτείνονται επανορθωτικά μέτρα για την φάση κατασκευής του έργου
- στις παραγράφους 8.Β.6. και 8.Β.9, προτείνονται επανορθωτικά μέτρα για την φάση λειτουργίας του έργου

Επίσης στον Πίνακα 7.3-1 (σελ. 7-38) του Παραρτήματος Γ της ΜΠΕ παρουσιάζεται το σύνολο των προστατευόμενων περιοχών στην περιοχή μελέτης διακρινόμενες ανά νομαρχιακό διαμέρισμα.

Από τα προαναφερόμενα γίνεται σαφές ότι η ΜΠΕ του έργου καλύπτει πλήρως τα σχετικά θέματα και άρα τα αναφερόμενα από τους αιτούντες είναι τελείως αβάσιμα.

ζ) Σημειώνεται ιδιαίτερα ότι το ΥΠΕΧΩΔΕ δείχνοντας ιδιαίτερη ευαισθησία για τα θέματα Περιβάλλοντος στην Ελλάδα και ειδικότερα για το έργο εκτροπής του ανω ρού του Αχελώου ποταμού προς την Θεσσαλική πεδιάδα:

- τροποποίησε το σχέδιο εκτροπής ως προς την εκτιρησόμενη ποσότητα νερού σχεδόν στο ήμισυ του αρχικού σχεδιασμού. Δηλαδή ενώ ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε εκτροπή 1100 εκατ. m³ νερού ετησίως προς την Θεσσαλική πεδιάδα, ο νέος σχεδιασμός προβλέπει εκτροπή 600 εκατ. m³ νερού ετησίως. Ποσότητα η οποία είχε γίνει αποδεκτή από τους ειδικούς

περιβαλλοντικούς εμπειρογνώμονες της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την αξιολόγηση του αρχικού / παλαιού σχεδιασμού των 1100 εκατ. m³ νερού ετησίως.

- ανησυχεί ιδιαίτερα για την συνεχή και ραγδαία υποβάθμιση του υπογείου υδροφορέα στην Θεσσαλία, που οδηγεί σε ανάλογη περιβαλλοντική υποβάθμιση, με απρόβλεπτες συνέπειες τόσο για το περιβάλλον μιας πολύ μεγάλης περιοχής της χώρας όσο και για τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις που αυτή συνεπάγεται.

- κατέβαλε ιδιαίτερη προσπάθεια να εκπονήσει με την βοήθεια Ειδικών Συμβούλων μια συνοδική και ολοκληρωμένη Μελέτη εκτίμησης των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι μόνο από τον πίνακα της συνοδικής ΜΠΕ αλλά και των τριών παραρημάτων αυτής, μπορεί να αντιληφθεί εύκολα και ο μη ειδικός ότι πρόκειται για μία ολοκληρωμένη επιστημονική εργασία σύμφωνα με τις τελευταίες εξελίξεις της επιστήμης και τεχνικής. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι εξετάσθηκαν και αξιολογήθηκαν, όπως ήδη αναφέρθηκε, οι άμεσες - έμμεσες, βραχυπρόθεσμες - μακροπρόθεσμες, αντιστρέψιμες - αναντίστρεπτες, παροδικές - μόνιμες επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής των έργων και της ευρύτερης περιοχής, τόσο κατά τη φάση κατασκευής όσο και κατά τη φάση λειτουργίας αυτών. Σημειώνεται όμως ιδιαίτερα, ότι για την εκπόνηση της ΜΠΕ εργάσθηκαν εντατικά 60 περίπου ειδικοί επιστήμονες, εξαιρετικά υψηλού επιπέδου, εκ των οποίων 11 πανεπιστημιακοί. Στους προαναφερόμενους υψηλού επιπέδου επιστήμονες δεν αναυπολογίζεται το υπόλοιπο επιστημονικό προσωπικό ούτε και το τεχνικό και βοηθητικό προσωπικό που εργάσθηκε για την εκπόνησή της. Επισημαίνεται, επίσης, ότι για την εκπόνηση της ΜΠΕ, όπως αναφέρεται και στον πίνακα 1.2 αυτής, χρησιμοποιήθηκαν 24 υπάρχουσες μελέτες και έρευνες που είχαν άμεση σχέση με το υπό μελέτη έργο. Ως εκ τούτου υπήρχε μία πλήθωρα στοιχεία και δεδομένων, αφού το έργο της εκτροπής του Αχελώου μελετάται από το έτος 1978, ενώ η ιδέα της εκτροπής χρονολογείται από το έτος 1925.

Άρα η εκπονηθείσα ΜΠΕ, σε αντίθεση με τα ισχυριζόμενα από τους αιτούντες, διαθέτει χαρακτηριστικά επιστημονικής εργασίας και μάλιστα υψηλού επιπέδου διεθνώς.

3. Στη ΜΠΕ του έργου παρουσιάζονται και αξιολογούνται πλήρως τα θέματα πολιτικού περιβάλλοντος σε ειδικές προς τούτο παραγράφους. Ειδικότερα παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία στις παραγράφους 6.2.6, 7.Α.9, 7.Β.9, 8.Α.9 και 8.Β.9 της συνοδικής ΜΠΕ. Στο σημείο όμως αυτό πρέπει να τονωθεί ιδιαίτερα η αντιπιστημονική προσέγγιση των αιτούντων που αξιολογούν μία ολοκληρωμένη επιστημονική εργασία με το πλήθος των σεαδίων. Για το λόγο αυτό άλλωστε δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένα στοιχεία. Αντίθετα όμως ένας από τους βασικούς περιβαλλοντικούς όρους του έργου, που έγινε αποδεκτός από τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και το Κεντρικό Αρχαιολογικό

Συμβούλιο, είναι η δημιουργία του Μουσείου Αχελώου στο οποίο θα βρουν στέγη τα όποια πολιτιστικά ευρήματα έχουν εντοπισθεί ή θα εντοπισθούν κατά την υλοποίηση του έργου.

(Η παράγραφος αυτή απαιτεί συμπλήρωση από νομικούς διότι εμπλέκεται προηγούμενη αίτηση ακύρωσης κατά απόφασης του Υπ. Πολιτισμού).

4. ΟΙ ΜΠΕ σύμφωνα με

- την παράγραφο 1 του άρθρου 4 του Ν.1650/86 ΦΕΚ 160Α για το περιβάλλον
- την ΚΥΑ 69269/5387/90 (ΦΕΚ 678Β)
- την Κοινοτική Οδηγία DIR 85/337/ΕΟΚ
- τη διεθνή πρακτική
- τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας

εκπονούνται πριν αποφασισθεί η υλοποίηση ενός έργου. Ως εκ τούτου οι μελέτες που πρέπει να έχουν εκπονηθεί μέχρι το στάδιο αυτό προφανώς δεν είναι οι "οριστικές μελέτες σχεδιασμού", σύμφωνα με την πρακτική που ακολουθείται για τα δημόσια έργα στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς, αλλά οι μελέτες σχεδιασμού σε επίπεδο "προμελέτης". Στις μελέτες αυτές δεν περιγράφονται πλήρως οι τεχνικές λεπτομέρειες κατασκευής.

Εξ άλλου υιοθετήθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ μελέτη που εκπονήθηκε από ειδικούς επιστήμονες της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αλληλουχία των μελετών δημοσίων έργων. Η υιοθετηθείσα αυτή εργασία έχει πάρει τη μορφή εγκυκλίου από τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων του ΥΠΕΧΩΔΕ με αριθμό 37. Ειδικότερα στην εγκύκλιο αυτή (συνημμένο ...): προβλέπεται ότι οι ΜΠΕ εκπονούνται παράλληλα με τις "προμελέτες" σχεδιασμού ενός έργου και πάντα πριν την "οριστική" μελέτη του έργου.

Τόσο στην ΜΠΕ του έργου όσο και στην προσβαλλόμενη Απόφαση οι περιβαλλοντικοί όροι, τα επανορθωτικά μέτρα και οι κατευθύνσεις είναι σαφείς. Όμως οι Υπηρεσίες Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ δείχνοντας ιδιαίτερη ευαισθησία για το θέμα και επιθυμώντας να εξασφαλίσουν στον μέγιστο δυνατό βαθμό την προστασία του περιβάλλοντος απαιτήσαν και έθεσαν περιβαλλοντικούς όρους που σχετίζονται με την εκπόνηση Ειδικών Τεχνικών Μελετών Εφαρμογής. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται σε μέγιστο βαθμό ότι οι περιβαλλοντικοί όροι θα υλοποιηθούν αφού για τις προαναφερόμενες μελέτες τίθενται χρονικά όρια εκπόνησης καθώς και η αξιολογούσα και εγκρίνουσα υπηρεσία.

Αρα σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται για παραπομπή σε μεταγενέστερες μελέτες αλλά αντίθετα για πλήρη και ουσιαστική εξασφάλιση των περιβαλλοντικών όρων που έχουν τεθεί με τον εξαντλητικό και αναλυτικό

σχεδιασμό τους σε επίπεδο κατασκευαστικών λεπτομερειών. Αλλάστε για το λόγο αυτό ονομάζονται και Ειδικές Τεχνικές Μελέτες Εφαρμογής.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι η πρακτική αυτή εφαρμόζεται από τις Υπηρεσίες Περιβάλλοντος των ΗΠΑ όπου μετά την εκπόνηση και έγκριση της ΜΠΕ ενός έργου εκπονείται ειδική Τεχνική Περιβαλλοντική Μελέτη όπου δίνονται σχεδιαστικές λεπτομέρειες για τα επανορθωτικά μέτρα.

Σημειώνεται όμως ότι καθ' ύπερβαση της επιστημονικής πρακτικής και παρά τα προαναφερόμενα, στο Παράρτημα Γ της ΜΠΕ και ειδικότερα σε ειδικό κεφάλαιο αυτής με τίτλο "Σχέδια προτάσεων αποκατάστασης" (Σχέδια 17 έως και 23) δίδονται σαφείς σχεδιαστικές κατευθύνσεις για τις Ειδικές Τεχνικές Μελέτες Εφαρμογής.

Όσον αφορά την προαίρεση στην απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του έργου Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη για το σύστημα των υδροτόπων και λιμνοθαλασσών της Αιτωλοακαρνανίας, έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

- σύμφωνα με τα στοιχεία και πορίσματα της ΜΠΕ το έργο εκτροπής του άνω ρου του Αχελώου προς τη Θεσσαλική πεδιάδα δεν επιφέρει αξιοσημείωτες επιπτώσεις στις λιμνοθαλάσσες της Αιτωλοακαρνανίας. Οι όποιες επιπτώσεις παρατηρούνται σήμερα αλλά και μετά την υλοποίηση και λειτουργία του έργου εκτροπής οφείλονται σε έργα που έχουν προ πολλού κατασκευασθεί και λειτουργούν (δευθέτηση κάτω ρου Αχελώου, φράγματα Κρεμαστών, Καστρακίου, Σιράτου, αρδευτικά έργα Αιτωλοακαρνανίας).

- τα πορίσματα της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης με την υλοποίησή τους θα βελτιώσουν το οικοσύστημα από τις υφιστάμενες σήμερα πιέσεις και άρα δεν θα έχουν χαρακτηριστικά επανορθωτικών μέτρων από την κατασκευή και λειτουργία του έργου εκτροπής. Πρόκειται δηλαδή για μέτρο βελτίωσης ενός σημερινού προβλήματος και ως εκ τούτου έχει σαφώς χαρακτηριστικά αντισταθμιστικό αφού θα βαρύνει τον προϋπολογισμό του έργου εκτροπής.

Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα γίνεται σαφές ότι δεν πρόκειται για παραπομπή σε άλλες μεταγενέστερες και μη υφιστάμενες μελέτες, πράξημένου να αντιμετώπιθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από το έργο εκτροπής, τόσο κατά τη φάση κατασκευής του όσο και κατά τη φάση λειτουργίας του, αλλά για πλήρη εξασφάλιση των περιβαλλοντικών όρων που έχουν τεθεί με την Κοινή Υπουργική Απόφαση έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων.

5. Η ΜΠΕ δημοσιοποιήθηκε και έγινε εκτεταμένη συζήτηση στο σύνολο των Νομαρχιακών Συμβουλίων που αυτή διαβιβάσθηκε (Νομαρχιακά Συμβούλια Αιτωλοακαρνανίας, Αρτας, Ευρυτανίας, Φθιώτιδας, Λάρισας, Καρδίτσας, Τρικάλων, Μαγνησίας), παρουσία εκπροσώπων της ΕΥΔΕ Αχελώου / ΥΠΕΧΩΔΕ και των Συμβούλων αυτής για περιβαλλοντικά θέματα.

Κατά την εκπόνηση της Κοινής Υπουργικής Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων το σύνολο των αρμοδίων Υπηρεσιών των αντιστοιχικών Υπουργείων αξιολόγησαν τις προτάσεις και παρατηρήσεις του ενδιαφερόμενου κοινού καθώς και των φορέων εκπροσώπησης τους. Άρα η εγκριτική πράξη εκδόθηκε μετά την αξιολόγηση αυτήν.

(Για τους νομικούς: η γνώμη του κοινού και των φορέων εκπροσώπησης τους σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 5 του Ν.1650/86 και την ΚΥΑ 75308/5512 ΦΕΚ 691Β είναι ατλή και όχι σύμφωνη. Άρα δεν υποχρεούνται οι Υπηρεσίες να τις υιοθετήσουν αν αυτές διαφωνούν).

6. (Για τους νομικούς: το έργο δεν αφορά τους Υπουργούς Εσωτερικών και Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Αν ακολουθηθεί η ίδια λογική θα έπρεπε να υπογράφεται και από τον Υπουργό Εργασίας αφού για την υλοποίησή του θα υπάχθουν εργαζόμενοι ή τον Υπουργό Οικονομικών αφού για την υλοποίησή του απαιτούνται χρηματικοί πόροι). Τονίζεται όμως ότι το ΣΤΕ για θέματα εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων απαιτεί συνυπογραφή του Υπ. Υγείας.

7. Το έργο εκτιροτής του Αχελώου δεν σχετίζεται σε καμία περίπτωση με τον Νομό Ιωαννίνων αφού ανάντη του φράγματος Μεσοχώρας, επί του άνω ρου του ποταμού Αχελώου, δεν γίνεται καμία παρέμβαση. Άρα το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον στην περιοχή αυτή παραμένει αναλλοίωτο.

Όσον αφορά την μη δημοσιοποίηση σε τοπικό τύπο της Ευρυτανίας σας γνωρίζουμε ότι (α) η ΜΠΕ διαβιβάσθηκε με Υπηρεσιακό αυτοκίνητο του ΥΠΕΧΩΔΕ και κατατέθηκε στο Νομαρχιακό Συμβούλιο Ευρυτανίας, (β) έγινε ανακοίνωση και πρόσκληση από το ΥΠΕΧΩΔΕ σε τοπικές εφημερίδες της Φθιώτιδας που εξυπηρετούν την Ευρυτανία, αφού όπως διαβεβαίωσαν τις Υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ τόσο ο Νομάρχης όσο και ο Γραμματέας του Νομαρχιακού Συμβούλιου Ευρυτανίας δεν εκδίδεται τοπικός τύπος στην Ευρυτανία.

Από τα προηγούμενα γίνεται σαφές ότι τηρήθηκαν πλήρως οι διατάξεις της δημοσιοποίησης της ΜΠΕ σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5512/90.

Τονίζεται όμως ιδιαίτερα ότι το ΥΠΕΧΩΔΕ δείχνοντας ιδιαίτερη ευαισθησία στο θέμα της δημοσιοποίησης της ΜΠΕ έκανε δικές του ανακοινώσεις σε δύο τοπικές εφημερίδες κάθε εμπλεκόμενου Νομού. Επίσης ο χρόνος που διατέθηκε στα Νομαρχιακά Συμβούλια ήταν πολύ περισσότερος των 30 ημερών που ορίζεται η ΚΥΑ 75308/5512/90. Άλλωστε, για το λόγο αυτό, το σύνολο των αρμοδίων Νομαρχιακών Συμβουλίων (Νομαρχιακά Συμβούλια 8 Νομών) δημοσιοποίησαν έγκαιρα στη ΜΠΕ, έδωσαν επαρκή χρόνο στο ενδιαφερόμενο κοινό να εκφράσει τις απόψεις του, συνεδείρισαν και γνωμοδοτήσαν σχετικά. Ως εκ τούτου σε καμία απολύτως περίπτωση δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η δημοσιοποίηση της ΜΠΕ στο ευρύ κοινό και στους φορείς εκπροσώπησης του ήταν αλλεπίης. Αντιθέτως η διαδικασία αυτή έγινε εκ περισπού δύο φορές.

Τέλος σημειώνεται ότι δόθηκε η δυνατότητα στο ευρύ κοινό να λάβει γνώση της ΜΠΕ τόσο από τις γραμματείες των οικίων Νομαρχιακών Συμβουλίων όσο και από τις Υπηρεσίες Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων του ΥΠΕΧΩΔΕ.

8. Όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με τα πορίσματα της ΜΠΕ του έργου εκτροπής του άνω ρου του Αχελώου προς τη Θεσσαλική πεδιάδα, δεν αναμένονται από την κατασκευή και λειτουργία του έργου επιπτώσεις στην προστατευόμενη περιοχή Ramsar στον κάτω ρου του Αχελώου. Αντίθετα με τους επιβληθέντες περιβαλλοντικούς όρους, που βαρύνουν τον προϋπολογισμό του έργου με τη μορφή αντισταθμιστικών οφελών, αναμένεται βελτίωση του οικοσυστήματος των υδροτόπων. Ενωδικτικά μόνο αναφέρεται ότι αναμένεται ουσιαστική αναβάθμιση του οικοσυστήματος από
- την οικολογική παροχή κατόπτη του φράγματος Σιράτου και μέχρι τη συμβολή του ποταμού Αχελώου με τη δώρυγα φυγής του ΥΗΣ Σιράτου
 - την οικολογική παροχή στις εκβολές του Αχελώου
 - την κατασκευή του αναρρυθμιστικού ταμιευτήρα επί του Αχελώου κατόπτη του φράγματος Σιράτου και αμέσως μετά τη συμβολή της δώρυγας φυγής με τον ποταμό
 - εξέταση της δυνατότητας επαναπηγμήνωσης της περιοχής στο παλαιό Δέλτα του ποταμού Αχελώου
 - ισοκατανομή του αποστραγγιστικού νερού στις λιμνοθάλασσες
 - έργα προστασίας των λουρονησίδων των λιμνοθαλασσών.

Από τα προαναφερόμενα γίνεται σαφές ότι όχι μόνο δεν αναμένονται επιπτώσεις στο υδροτοπικό σύστημα Μεσολογίου αλλά αντίθετα μέσω αντισταθμιστικών μέτρων αναμένεται αναβάθμιση αυτού.

- 9.α) Για τους νομικούς: πρόκειται για το γνωστό θέμα που έθεσε το 5ο τμήμα του ΣΤΕ σύμφωνα με το οποίο δεν μπορεί να γίνεται προέγκριση χωροθέτησης έργων χωρίς να έχει προηγηθεί ο Χωροταξικός Σχεδιασμός).

β) Οικονομική σκοπιμότητα του έργου
(© Γιαννακόπουλος ΥΠΕΘΟ ...)

10. Σύμφωνα με τα πορίσματα της ΜΠΕ, δεν αναμένονται αξιοσημείωτες αρνητικές επιπτώσεις στην προστατευόμενη περιοχή Ramsar στην Αιτωλοακαρνανία. Παράλληλα όμως αναμένονται ισχυρές θετικές επιπτώσεις τόσο στο ποτάμιο οικοσύστημα του Πηνειού ποταμού όσο και στο Δέλτα αυτού, που αποτελεί έναν σημαντικό βιότοπο ενταγμένο στις προτάσεις NATURE 2000. Επίσης αναμένονται ισχυρές θετικές επιπτώσεις στον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα της Θεσσαλίας, που παρουσιάζει τραγική ταπείνωση με σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, με την αντικατάσταση των νερών άρδευσης (από τα νερά του υπόγειου υδροφόρα στα νερά της εκτροπής).

Τέλος, οι όποιες επιπτώσεις από τα έργα εκτροπής αντιμετωγίζονται επαρκώς σύμφωνα με όρους τους κανόνες της επιστήμης και τεχνικής για το σύνολο των περιβαλλοντικών τομέων και μέσων.

11. Το έργο εκτροπής έρχεται σε πλήρη συμφωνία με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης αφού

- γίνεται ολοκληρωμένη θεώρηση του προβλήματος (global consideration)
- οι τοπικές προσασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος ενσωματώνονται στις τομεακές πολιτικές (integrated policies).

Ειδικότερα με την υλοποίηση του έργου αφ' ενός μεν δεν αναμένονται αξιοσημείωτες επιπτώσεις προς την πλευρά της Αιτωλοακαρνανίας αφ' ετέρου δε μειώνονται οι ισχυρά αρνητικές επιπτώσεις που παρατηρούνται σήμερα στη Θεσσαλία και στο ποτάμιο και δελταϊκό σύστημα του Πηνειού ποταμού.

Παράλληλα τονίζεται ότι το έργο μερικής εκτροπής του ποταμού Αχελώου προς τη Θεσσαλική πεδιάδα δεν πρόκειται σε καμία περίπτωση να υποβαθμίσει την Αιτωλοακαρνανία αφού οι εναπομένοντες υδατικοί πόροι υπερεπαρκούν για το σύνολο των αρδευτικών, υδροεπικών και οικολογικών αναγκών της.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 4.1.3.3 της συνολικής ΜΠΕ και υπό τις προϋποθέσεις:

- άρδευσης τόσο του συνόλου των σημερινών αρδευομένων εκτάσεων της Αιτωλοακαρνανίας όσο και των μελλοντικά δυνάμενων να αρδευθούν
- μεθόδου άρδευσης χωρίς εξοικονόμηση νερού και χωρίς βελτίωση των αρδευτικών δικτύων